



อาจารย์ตามโรงเรียนแลเจ้าพนักงาน แลกการก่อสร้างโรงเรียนแลเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับโรงเรียนแลสมุดตำราเรียนต่าง ๆ บัณฑิตหลายพันซึ่งในรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๐ นี้ มีจำนวนนักเรียนไทยประมาณชั้นสูงเพียง ๒๐๐ คน โรงเรียนภาษาอังกฤษ ๒๐๒ คน โรงเรียนสามัญซึ่งใกล้กรุงไว้ในพระอารามต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ แลหัวเมืองรวม ๕๐ ตำบล มีนักเรียน ๕๓๐ โรงเรียนชเลยศกัศิก ๑๖ โรงเรียน นักเรียน ๕๗๗ คน ยังเป็นการน้อยนักไม่สมควรแก่พระราชทรัพย์ที่จำหน่ายไป แลยังไม่แพร่หลายโดยดุษี่ สมดังพระราชประสงค์ไว้ด้วยมีความซัดซังเพราะศิษย์มักจะไม่ไค้มาเรียน ในวิยณหลวงอาจารย์มักจะไม่สอนเสียเอง ถึงแม้ว่าจะไค้มาเรียนบ้าง ก็สอนไค้มาโดยน้อย มีแต่เด็กชาวบ้านที่บิดามารดาชอบ สมนักไค้มาเรียนนั้นเสียโดยมาก แลถึงเด็กชาวบ้านนั้นก็บางทีก็มา บางทีก็ไม่มา บางทีก็เลยเลิกเรียนเสียทีเกิดวักมีกั้งนี้ไม่เป็นการแน่นอนลงไค้ จึงประสงค์ไค้จำนวนนักเรียนน้อยไป อนึ่งบรรดาพระสงฆ์ผู้เป็นอาจารย์เมื่อมีศิษย์แล้วก็จะต้องเป็นการสั่งสอนศิษย์ของตนอยู่เอง เพราะเหตุนี้กล่าวมา จึงเป็นการสมควรที่จะจัดการแก้ไขไค้การศึกษาเรียน หนังสือไทยแพร่หลายออกไป เพื่อจะให้ประชาชนราษฎรไค้รับประโยชน์ ตามเล่าเรียนเต็มบริบูรณ์ทั่วหน้ากัน

จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ

ไค้เจ้าพนักงานกระทรวงธรรมการ จัดการศึกษาที่จะไค้เป็นแบบแผน ในการเล่าเรียนสืบไป แต่งการเล่าเรียนเป็นลำดับชั้น ตามสมควรแก่อาจารย์ที่จะสอน แลกบุตรที่จะเล่าเรียนไค้รู้คั้งขึ้นไปเป็นลำดับ บันดการเล่าเรียนในชั้นแรกซึ่งเรียกว่ามูลศึกษา ไค้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น

คือโรงเรียนมูลสามัญชั้นต่ำชั้น ๑ โรงเรียนมูลสามัญชั้นสูงชั้น ๑ กั้งจะแจ้งต่อไปนี้

(๑) ในส่วนโรงเรียนมูลสามัญชั้นต่ำนั้น ไค้สอนเพียงเขียนอ่าน คิคเลขใน ๔ แม่ บวกลบคูณหารเป็นต้น โรงเรียนมูลสามัญชั้นสูงนั้น ไค้สอนเรียงขึ้นไป คือเขียนอ่านแต่งข้อความ ไวยากรณ์ คิคเลข พระราชพงษาวดาร ภูมิศาสตร์ วิทยาการตามแบบเรียนเป็นต้น

บรรดาพระอารามหลวงแลวัดราษฎร์ ทั้งในกรุงแลหัวเมือง ซึ่งมีพระสงฆ์อยู่ในพระอารามแลมีศิษย์ซึ่งชาวบ้านมาฝากไว้ในพระอารามแลวัดนั้นแล้ว ไค้เจ้าอาวาสแลเจ้าอธิการ เป็นภาระที่จะจัดการไค้พระสงฆ์สอนศิษย์ในวัด จะแบ่งออกเป็น กัคนะกัคนุกัตาม ถ้าอาจารย์สอนศิษย์คั้ง ๑๐ คนขึ้นไปถึง ๓๐ คน ไค้เรียกว่าเป็น โรงเรียนมูลสามัญชั้นต่ำโรงเรียนหนึ่ง จะเรียกชื่อโรงเรียนตามนามอาจารย์ในวัดนั้นกัไค้ ถ้าพระสงฆ์สอนจรรยคนหนึ่งเป็นอาจารย์สอนศิษย์ ๑๐ คนขึ้นไป จักว่าเป็นโรงเรียนหนึ่งแล้ว พระสงฆ์ผู้เป็นอาจารย์ ถ้าอยู่ในพระอารามหลวง ไค้รับนิตยภัตรสามัญอยู่แล้ว จะขึ้นนิตยภัตรไค้ อีก ถ้าพระอนุกรมมีศิษย์เพียงคน ๑ หรือ ๒ คน ต่ำกว่า ๑๐ คนลงมาซึ่งไม่เรียกว่าเป็นโรงเรียนไค้แล้ว ต้องส่งศิษย์นั้นไปยังกณะที่คั้งเป็นโรงเรียนอย่างน้อยเพียงคน ๑ นอกนั้นจะสอนเองตามลำพังกัไค้ แต่ไม่เรียกว่าเป็นโรงเรียน แลไม่ไค้รับนิตยภัตรชั้น ไค้เจ้าอาวาสเจ้าอธิการ ในวัดนั้นยกถวายผู้พระสงฆ์ผู้ที่จะเป็นอาจารย์ไค้ แลจำนวนศิษย์ซึ่งอยู่ในวัดนั้น บันยังกระทรวงธรรมการ เจ้าพนักงานจะไค้ไค้ตราคั้งเป็นอาจารย์ แลเจ้าพนักงานจะไค้แบบเรียนตำรายุ่หนึ่ง แก่พระสงฆ์ผู้เป็นอาจารย์นั้น



